

23 Pensionssparavdrag

59 kap. IL
prop. 1989/90:110
prop. 1990/91:54
prop. 1990/91:166
prop. 1992/93:187
prop. 1993/94:85
prop. 1993/94:203
prop. 1995/96:231
prop. 1997/98:146
prop. 1997/98:150
prop. 1998/99:16
prop. 1998/99:109
prop. 1999/2000:2

Sammanfattning

Den skatterättsliga definitionen av pensionsförsäkring och de kvalitativa reglerna för pension anges i 58 kap. IL. De kvantitativa reglerna (beloppsramarna) anges i 59 kap. IL.

Näringsidkare och delägare i handels- och kommanditbolag får i näringsverksamheten göra pensionsavdrag för egna pensionsavgifter. I vissa fall kan avdrag medges i inkomstslaget kapital.

23.1 Villkor för avdragsrätt

Fysiska personer och dödsbon som bedriver näringsverksamhet i enskild firma, enkelt bolag, partrederi eller i handels- eller kommanditbolag samt europeisk ekonomisk intressegemenskap, EEIG, har rätt att göra pensionssparavdrag i näringsverksamheten (16 kap. 32 § IL). Med pensionssparavdrag menas premier för egna pensionsförsäkringar och inbetalningar på egna pensionssparkonton.

För att avdrag ska få göras krävs i fråga om pensionsförsäkringar att den skattskyldige äger försäkringen och att han själv betalar premien. En delägare i handels- eller kommanditbolag kan således inte få avdrag för en ”tjänstepensionsförsäkring”, som handelsbolaget tecknar eftersom delägarna anses inte som anställda utan som näringsidkare (se HL del 1 avsnitt 21).

**Premier vid
årsskifte och
bokföringsmässiga
grunder**

Avdrag får heller inte göras för pensionsförsäkring som förvärvats genom bodelning under äktenskapet utan att det pågått något mål om äktenskapsskillnad.

Beträffande utländska pensionsförsäkringar som jämföras med svenska pensionsförsäkringar hänvisas till HL del 1.

Inkomst av näringsverksamhet ska enligt 14 kap. 2 § IL beräknas enligt bokföringsmässiga grunder och periodisering ska ske enligt god redovisningssed. Pensionssparavdrag utgör privata utgifter för den enskilde näringsidkaren. Om betalningen av pensionsförsäkringspremie eller insättningen på pensionssparkonto tas med i redovisningen får detta inte redovisas som en kostnad i näringen utan anses utgöra ett kapitaluttag (BFN R 11 p. 21). Uttaget bör hänföras till den period under vilken det har gjorts. Tillämpat på pensionssparavdragen innebär detta att avdraget bör hänföras till det år när premien/ insättningen har betalats. Detta synes bli en följd av tillämpningen av bokföringsmässiga grunder enligt BFN R 11 p. 21. Med hänsyn till hur bestämmelserna tidigare har tillämpats och i avvaktan på att denna fråga rättsligt har klarlagts gäller följande.

Insättning på pensionssparkonto skall ha gjorts senast den 31 december år 2004 för att pensionssparavdrag ska medges vid 2005 års taxering.

När det gäller avdrag för pensionsförsäkringspremie ska avtal om pensionsförsäkring ha tecknats och kommit försäkringsbolaget tillhanda under beskattningsåret. För avdragsrätt vid 2005 års taxering ska försäkringspremie ha betalats senast den dag när deklarationen ska ha lämnats. Om anstånd med deklaration har lämnats förskjuts betalningstidpunkten i motsvarande mån, dock senast den dag deklarationen inlämnas.

I det fall betalning av förnyelsepremie konstituerar ett nytt försäkringsavtal mellan parterna, försäkringsgivare och försäkringsstagare, gäller kontantprincipen. En premie anses betald den dag betalningen skett i försäkringsbolags kassa eller i post- eller bankkassa. En premie anses också betald den dag gireringsuppdrag belastat aktuellt girokonto eller då check eller annat betalningsmedel inkommit till försäkringsbolagets huvudkontor (Svenska Livförsäkringsbolags. Skattenämnd 1986:4). Betalning till försäkringsombud mot kvitto likställs med betalning till huvudkontoret. Däremot torde inte betalning likställas med en inbetalning till klientkonto hos försäkringsmäklare, om denne inte har en teckningsfullmakt för försäkringsgivaren.

Regeringsrätten har i dom 2003-06-23, mål nr 4218-2002, uttryckt uppfattningen att om en inbetalning av pensionsförsäkringspremie sker i bankkassa vid bankgiro den 30 december år 1

och betalningen bokförs hos försäkringsbolaget den 4 januari år 2, anses inbetalningen av premien ha skett under år 1.

23.2 Beräkning av pensionssparavdrag

Beräkning av pensionssparavdrag grundas på den skattskyldiges avdragsgrundande inkomster i sin helhet antingen för beskattningsåret eller det närmast föregående beskattningsåret. Den skattskyldige kan välja den högsta av nu nämnda årsinkomster.

Generell avdragsbegränsningsregel

Pensionsavdraget får inte överstiga summan av de avdragsgrundande inkomsterna.

Prisbasbeloppsregel

En grundregel är att pensionssparavdrag medges med ett halvt prisbasbelopp (59 kap. 5 § IL), vilket vid 2005 års taxering blir 19 650 kronor.

Den generella avdragsbegränsningsregeln medför dock att avdrag enligt prisbasbeloppsregeln inte kan medges med högre belopp än som motsvarar de avdragsgrundande inkomsterna.

Kompletterande regler

Utöver ett halvt prisbasbelopp medges pensionssparavdrag för följande avdragsgrundande inkomster;

- inkomst av tjänst (överskott) med 5 % av inkomster överstigande 10 men inte 20 prisbasbelopp,
- inkomst av *anställning*, om den skattskyldige helt saknar pensionsrätt i anställning, med 35 % av anställningsinkomst dock högst 10 prisbasbelopp (393 000 kr),
- inkomst (överskott) av aktiv näringsverksamhet, före vissa avdrag, med 35 % av inkomsten dock högst 10 prisbasbelopp (393 000 kr).

Utbetalt avgångsvederlag anses förenat med pensionsrätt pga. tidigare eller nuvarande anställning och berättigar inte till det förhöjda avdraget under andra strecksatsen ovan.

Exempel på avdragsberäkning vid 2005 års taxering

Avdragsutrymme i aktiv näringsverksamhet

Avdragsgrundande inkomst, kr	Avdragsutrymme, kr
------------------------------	--------------------

-	30 230	Hela inkomsten
30 230 -	1 122 857	19 650 kr ökat med 35 % av inkomsten, dock maximalt avdrag =
		393 000 + 19 650 = 412 650 kr

Det sammanlagda avdraget för pensionsavgifter och inbetalningar till pensionssparkonto i förvärvskällan och som allmänt avdrag får inte överstiga avdragsutrymmet enligt den generella begräns-

ningsregeln, dvs. summan av de avdragsgrundande inkomsterna..

Exempel

A har under 2004 arbetat huvudsakligen i sitt jordbruk. Under ett par månader har han emellertid vikarierat på halvtid som lärare och tjänat 40 000 kr (med pensionsrätt i anställningen). I december 2004 betalar han avgift för egen P-försäkringspremie med

- a) 48 100 kr
- b) 40 000 kr
- c) 75 000 kr
- d) 13 000 kr

När A gör bokslutet för räkenskapsåret 2004 kommer han fram till ett överskott i jordbruket på 120 000 kr före avdrag för P-försäkringsavgift, före avsättning för särskild löneskatt och före avsättning för egenavgifter (=avdragsgrundande inkomst av aktiv näringsverksamhet). Avdragsunderlaget i tjänst är 40 000 kr. Det sammanlagda avdragsunderlaget blir alltså 160 000 kr.

a) Avdrag under allmänna avdrag yrkas här med

Prisbasbeloppsregeln	19 650 kr
Kompletteringsregeln tjänst (inkomsten av tjänst < 10 pbb)	<u>0 kr</u>
Summa	19 650 kr

Avdragsutrymme i näringsverksamheten	
Prisbasbeloppsregeln	0 kr
Kompletteringsregeln näringsverksamhet 35 % x 120 000	42 000 kr

A kan således göra avdrag för hela den erlagda pensionsförsäkringspremien 48 100 kronor. Den del som grundas på inkomst av näringsverksamhet ska dras i näringsverksamheten och resterande del dras under allmänna avdrag. A får dock fritt fördela prisbasbeloppet mellan näringsverksamhet och allmänna avdrag, dvs. han kan dra av högst 19 650 kr som allmänt avdrag och i så fall begränsas avdraget i näringen till 28 450 kr.

Om A yrkar att få hela avdraget i näringsverksamheten, beräknas inkomst av näringsverksamhet enligt följande

Avdragsgrundande näringsinkomst	120 000 kr
P-försäkringsavgift	48 100 kr
Avdrag för beräknad SLP-E	
på försäkringsavgiften $48\,100 \times 24,26\%$	<u>11 669 kr</u>
Återstår 60 231 kr	
Avsättning för egenavgifter	
$25\% \times 60\,231$	<u>15 058 kr</u>
Inkomst av näringsverksamhet	45 173 kr

b) Om A betalat 40 000 kronor får han göra avdrag i näringsverksamheten med 40 000 kronor.

c) Om A betalat totalt 75 000 kr får han göra avdrag med högst 61 650 kr i näringsverksamheten. Återstående 13 350 kr får utnyttjas för avdrag följande beskattningsår; se nedan om avdrag ett senare beskattningsår avsnitt 23.2.3.

d) Om A betalat totalt 13 000 kr får han dra av hela premien i näringsverksamheten, fördela den eller dra hela som allmänt avdrag..

23.2.1 Avdragsgrundande inkomster

Med avdragsgrundande inkomst avses:

1. Överskott av aktiv näringsverksamhet (netto efter kostnadsavdrag) före;

- avdrag för egen pensionsförsäkringspremie och inbetalning på pensionssparkonto
- avdrag för SLP-E
- avdrag för avsättning för årets egenavgifter

2. Överskott i inkomstslaget tjänst (netto efter kostnadsavdrag) minskat med sådana lån, utdelningar och kapitalvinster som enligt 11 kap. 45 §, 50 kap. 7 § eller 57 kap. ska tas upp i inkomstslaget tjänst.

Således ska alla intäkts- och avdragsposter och avsättningar för räntefördelning, periodiseringsfond och expansionsmedel påverka beräkning av överskott i förvärvskällan, vilket utgör underlag för beräkning av maximalt pensionsavdrag.

23.2.2 Flera näringsverksamheter

Den som har inkomst av aktiv näringsverksamhet i flera näringsverksamheter, t.ex. från handelsbolag och enskild firma samt EEIG, får inte dra av högre belopp än om inkomsterna varit hän-

förliga till samma verksamhet. Avdraget får fritt fördelas mellan de aktiva näringsverksamheterna.

Underskott i näringsverksamhet

Avdraget för pensionsavgifter i inkomstslaget näringsverksamhet kan i vissa fall medföra att underskott uppkommer i näringsverksamheten. Det kan t.ex. inträffa om den skattskyldige har flera aktiva näringsverksamheter och väljer att utnyttja hela avdragsutrymmet i en av dem, vid beräkningen av avdraget med ledning av föregående års inkomst eller om hela prisbasbeloppet dras av i näringsverksamheten.

Något hinder för detta förfarande finns inte, så länge som de erlagda avgifterna ryms inom det belopp som är avdragsgillt både enligt den generella begränsningsregeln och enligt prisbasbeloppsregeln jämte kompletteringsreglerna. Den begränsning av avdraget som finns i bestämmelserna i 59 kap. 17 § IL är nämligen inte tillämpliga på P-försäkringspremier och inbetalning på pensionssparkonto som dras av i förvärvskälla. Dessa bestämmelser avser pensionsavgifter som dras av som allmänt avdrag. Uppkommer underskott av näringsverksamheten på grund av avdrag för pensionsavgifter ska det behandlas enligt de vanliga reglerna för underskott i näringsverksamhet. Det är alltså avdragsgillt nästa beskattningsår i samma näringsverksamhet. Underskottsrullningen fortsätter till dess att full kvittning uppnås eller tills dess att verksamheten upphör.

23.2.3 Avdrag ett senare beskattningsår

I den mån den erlagda P-försäkringspremien respektive inbetalningen på pensionssparkonto inte ryms inom det avdragsgilla beloppet finns möjlighet att förskjuta avdraget ett år. Bestämmelserna om detta finns 59 kap. 7 § IL och reglerar både när avdrag görs i näringsverksamheten och som allmänt avdrag.

Bestämmelserna innebär att pensionsavgifter eller del därav, som inte ryms inom avdragsgillt belopp, får utnyttjas vid taxeringen för närmast följande beskattningsår. Vid den taxeringen ska emellertid avdrag i första hand medges för sådana pensionsavgifter som avser det beskattningsåret. Endast om avdragsutrymme finns kvar därefter får föregående års utnyttjade avgifter dras av.

23.3 Dispens

Om det finns särskilda skäl kan Skatteverket efter ansökan besluta att högre avdrag ska medges än som följer av de vanliga reglerna (59 kap. 8 § IL).

Inkomst av tjänst

Skattskyldiga som har avdragsgrundande inkomst i inkomstslaget tjänst och i huvudsak saknar pensionsrätt i *anställning*, dvs. har

endast mindre inkomst med pensionsrätt eller obetydlig pensionsrätt i inkomsten, eller har fått ersättning i samband med anställningens upphörande och som inte har ett betryggande pensionsskydd, kan genom dispens få Skatteverkets medgivande för pensionsavdrag motsvarande 35 % av inkomsten, dock högst 10 prisbasbelopp (59 kap. 5 § st. 3 IL). Jfr avsnitt 23.2 ovan.

23.3.1 Näringsverksamhet som upphör

Skattskyldiga, som har bedrivit näringsverksamhet direkt eller indirekt och som har upphört med driften av denna och som inte har skaffat sig ett betryggande pensionsskydd under verksamhetstiden, kan av Skatteverket få dispens för förhöjt pensionsavdrag (59 kap. 10 § IL).

Den bedrivna verksamheten ska enligt Skatteverkets (tidigare RSV:s) dispensexpraxis utgöra den skattskyldiges huvudsakliga förvärvskälla för att dispens ska komma i fråga.

Med avdragsgrundande inkomster avses här:

- överskott av aktiv näringsverksamhet,
- överskott av passiv näringsverksamhet,
- inkomst av kapital i form av kapitalvinster vid avyttring av näringsverksamhet minskade med motsvarande kapitalförluster och
- sådana utdelningar och kapitalvinster som enligt 50 kap. 7 § eller 57 kap. ska tas upp i inkomstslaget tjänst.

Avdraget beräknas med beaktande av det antal år den skattskyldige bedrivit näringsverksamheten, dock högst 10 år. Avdraget är maximerat till tio prisbasbelopp för varje år som driften pågått och prisbasbeloppet bestäms det år verksamheten upphörde.

Utgångspunkten när det gäller att bestämma pensionsnivån och därmed pensionssparavdraget är förmåner jämförliga med ITP-planens förmåner och avseende en livsvarig pension från 65 år.

Observera att avdragsbestämmelserna i 28 kap. IL avseende huvud- och kompletteringsregeln inte är tillämpliga vid dispensprövningen enligt 59 kap. 8 § IL.

Från det framräknade pensionssparavdraget ska värdet av tidigare tryggnad av pensionsförmåner avräknas.

Det framräknade avdraget får inte överstiga summan för beskattningsåret av vinst vid avyttring av näringsverksamheten och den avdragsgrundande inkomsten beräknad enligt 59 kap. 4 § IL.

Dispens innebär att Skatteverket kan medge pensionssparavdrag med ett högre belopp än vad som följer av 59 kap. 3–7 §§ IL. Detta innebär att någon kombination av huvudregeln för beräkning av pensionssparavdrag enligt 59 kap. 4 § IL och avdrag enligt dispensregeln enligt 59 kap. 8 § inte får göras.

En redogörelse för den praxis som tillämpats i dispensärenden finns i SN 1982 nr 4 s. 188–201 och avser den dåvarande Rättsnämndens praxis.

Skatteverkets beslut kan överklagas till LR och efter prövnings-tillstånd kan frågan också prövas i KR..

23.3.2 Dödsbon

Ett dödsbo, efter den som bedrivit näringsverksamhet, kan enligt 58 kap. 9 § IL söka dispens hos Skatteverket för att få teckna en pensionsförsäkring till förmån för efterlevande, som saknar tillfredsställande pensionsskydd. Vid medgivande av sådan dispens ska Skatteverket också besluta om med vilket belopp pensions-sparavdrag högst kan medges. Beräkning av högsta avdrag sker enligt 59 kap. 10 och 11 §§ IL.

23.4 Avdrag i näringsverksamhet eller allmänt avdrag

Huvudregel

Pensionssparavdrag som grundar sig på överskott av näringsverk-samhet eller inkomst av kapital ska göras i inkomstslaget närings-verksamhet och annat pensionsavdrag ska göras som allmänt avdrag.

Fördelning av prisbasbelopps-avdraget

Om den skattskyldige ska göra pensionssparavdrag både i när-ingsverksamhet och som allmänt avdrag får han fritt fördela det halva prisbasbeloppsavdraget mellan näringsverksamhet och all-männa avdrag.

Om endast inkomst av näringsverksamhet föreligger torde det med hänsyn till utformningen av 59 kap. 14 § IL inte finnas någon valfrihet att fördela det halva prisbasbeloppet.

**Avyttring av
fåmansföretag och
fåmanshandels-
bolag**

Pensionssparavdrag som medges efter dispens pga. att fåmansföretag avyttras ska i första hand göras som allmänt avdrag. Avdraget är maximerat, dels till den del av kapitalvinsten som ska redovisas i inkomstslaget tjänst och dels till överskottet i inkomstslaget tjänst. Återstående pensionssparavdrag ska dras av under inkomstslaget kapital.

Pensionssparavdrag som medges efter dispens pga. att fåmanshandelsbolag avyttras ska alltid göras i inkomstslaget kapital.

Bosättningskrav

23.5 Avdrag för begränsat skattskyldiga

Pensionsförsäkringsavgift och inbetalning på pensionssparkonto är avdragsgill endast i den mån den belöper på tid under vilken den skattskyldige varit bosatt i riket (obegränsad skattskyldig). Detta gäller även om själva betalningen har gjorts då den skattskyldige var bosatt utomlands. Denna regel gäller både för avdrag i näringsverksamhet och för allmänt avdrag. Bestämmelserna gäller dock inte i de fall avdrag för pensionsavgifter görs i inkomstslaget kapital.

23.6 Begränsning av pensionssparavdrag som allmänt avdrag

Pensionssparavdrag som görs som allmänt avdrag får inte överstiga skillnaden mellan

- summan av överskott i inkomstslaget tjänst och näringsverksamhet, och
- övriga andra allmänna avdrag

Belopp som inte kan utnyttjas under beskattningsåret, trots att detta rymts inom avdragsutrymmet, får enligt 59 kap. 17 § IL dras av senare beskattningsår, dock senast vid taxeringen för sjätte beskattningsåret efter det då betalningen gjordes.

Vid sådant utnyttjande av tidigare års avdrag ska vid det aktuella beskattningsåret årets pensionssparavdrag dras av i första hand.